

Sygn. akt XVII AmC 3682/10

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 marca 2012 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

w składzie:

Przewodniczący: SSO Magdalena Sajur-Kordula

Protokolant: asystent sędziego Adam Zaborski

po rozpoznaniu w dniu 17 lutego 2012 roku w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

przeciwko (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W.

o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone

I. uznaje za niedozwolone i zakazuje (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. wykorzystywania w umowach z konsumentami postanowienia wzorca umowy o treści:

1) „Bankowi przysługuje prawo do wypowiedzenia Umowy (...) w przypadkach określonych w bezwzględnie obowiązujących przepisach prawa, w szczególności w razie a) (...); b) naruszenia przez Klienta istotnych postanowień umowy (...).”;

2) „W przypadku wypowiedzenia Umowy Klient nie może zwiększać swojego Zadłużenia wobec Banku z tytułu Umowy, niezwłocznie zwraca Kartę Główną wraz z Kartami Dodatkowymi lub niszczy w sposób uniemożliwiający dalsze ich używanie (...).”;

II. zasądza od (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. na rzecz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kwotę 360 (trzysta sześćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;

III. nakazuje pobrać od (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa - Sąd Okręgowy w Warszawie kwotę 600 (sześćset) złotych tytułem opłaty stałej od pozwu, od której uiszczenia powód był zwolniony z mocy prawa;

IV. zarządza publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W..

SSO Magdalena Sajur-Kordula

Sygn. akt XVII AmC 3682/10

UZASADNIENIE

W dniu 08 grudnia 2010 r. powód złożył do Sądu Okręgowego w Warszawie Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów pozew przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W..

W pkt 1 pozwu domagał się uznania za niedozwolone postanowienia zawartego we wzorcu umownym zatytułowanym „Umowa o Kartę Kredytową (...)” – o treści: „Bankowi przysługuje prawo do wypowiedzenia Umowy (...) w przypadkach określonych w bezwzględnie obowiązujących przepisach prawa, w szczególności w razie: a) (...) b) naruszenia przez Klienta istotnych postanowień umowy (...)” - § 15 ust. 2 w/w wzorca stosowanego i zakazania jego wykorzystywania.

W pkt 2 pozwu powód wniósł o uznanie za niedozwolone postanowienia zawartego we wzorcu umownym zatytułowanym „Regulamin Kart Kredytowych (...)S.A.” (§ 20 ust. 4 w/w wzorca) stosowanego w obrocie z konsumentami przez pozwanego, o treści: „W przypadku wypowiedzenia Umowy Klient nie może zwiększać swojego Zadłużenia wobec Banku z tytułu Umowy, niezwłocznie zwraca Kartę Główną wraz z Kartami Dodatkowymi lub niszczy w sposób uniemożliwiający dalsze ich używanie (...)” i zakazanie jego wykorzystywania.

W ocenie powoda zamieszczone przez pozwanego we wskazanych wzorcach umownych postanowienia stanowią niedozwolone postanowienia umowne, gdyż wyczerpują dyspozycję art. 385¹ § 1 k.c.

Wątpliwości Prezesa UOKiK wzbudził wskazany we wzorcach przykładowy katalog przesłanek uprawniający bank do wypowiedzenia zawartej z konsumentem umowy. Ustawodawca przewidział możliwość rozwiązania umowy o elektroniczny instrument płatniczy dla każdej ze stron. Prawo to, jeśli chodzi o wydawcę karty, podlega jednak pewnym ograniczeniom. Wydawca karty płatniczej (bank) może wypowiedzieć umowę tylko z przyczyn wyraźnie w umowie określonych. Mimo jednoznacznych przepisów w tym zakresie, pozwany w stosowanych wzorcach nie wskazał zamkniętego katalogu przyczyn, których zaistnienie wywołuje skutek w postaci wypowiedzenia umowy. Konstrukcja taka uderza w interesy konsumentów powodując stan niepewności po ich stronie, gdyż nieprecyzyjne wskazanie przyczyn wypowiedzenia umowy w samej umowie stwarza sytuację, w której bank arbitralnie względem konsumenta decyduje, kiedy i jakiej grupie konsumentów umowa została wypowiedziana, ze wszystkimi konsekwencjami jakie niesie za sobą wypowiedzenie tego rodzaju umów. „Naruszenie istotnych postanowień umowy” nie jest przewidziane jako ustawowa przesłanka uprawniająca bank do wypowiedzenia umowy o kartę płatniczą określona przez bezwzględnie obowiązujące przepisy prawa. Sformułowanie „istotnych postanowień umowy” umożliwia bankowi każdorazową arbitralną ocenę, czy dane działanie (bądź zaniechanie) konsumenta dotyczyło postanowień istotnych czy też nieistotnych umowy. Niejasny i otwarty sposób określenia przyczyn wypowiedzenia umowy przez pozwanego sprawia, że bank de facto ma możliwość podjęcia takiego działania, gdy z bliżej nieokreślonych przyczyn uzna je za stosowne. Bank nie jest w tym względzie niczym ograniczony, a jego działanie wydaje się być całkowicie swobodne, co nie tylko jest sprzeczne z dobrymi obyczajami, ale także rażąco narusza interesy konsumentów. Przyznanie profesjonalście uprawnienia dokonywania wiążącej interpretacji postanowień umownych, w opinii powoda, może być szczególnie ryzykowne dla konsumentów, zważywszy, że postanowienia te mogą zawierać zwroty niedookreślone, które profesjonalista będzie tłumaczył w sposób korzystny dla siebie, a więc z reguły niekorzystny dla konsumenta.

W opinii powoda działanie pozwanego uznać należy za sprzeczne z zasadą słuszności kontraktowej, a nawet z samą istotą umowy i jako takie sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszające interesy konsumentów.

Ponadto, w opinii powoda, postanowieniu należy zarzucić naruszenie art. 385 § 2 k.c., który stanowi, iż wzorec umowny powinien być sformułowany jednoznacznie i w sposób zrozumiały. Tymczasem, posługiwanie się wyrażeniami „w szczególności” oraz „naruszenie istotnych postanowień umowy” jest niejednoznaczne i niezrozumiałe. Zdaniem Prezesa UOKiK wskazana klauzula, poprzez brak precyzji i zagrożenie arbitralnym postępowaniem banku powinna zostać uznana za klauzulę abuzywną w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c.

Również klauzulę wskazaną w pkt 2 pozwu, dotyczącą skutków wypowiedzenia umowy Prezes UOKiK uznał za niedozwolone postanowienie umowne. Kwestionowanym postanowieniem pozwany, w sposób nieuzasadniony – bez wskazania powodów będących podstawą wypowiedzenia umowy, ustanowił generalny zakaz dla konsumentów (posiadaczy kart płatniczych) zwiększania zadłużenia w okresie wypowiedzenia umowy oraz uniemożliwił im korzystanie z kart płatniczych w w/w okresie. Sposób zredagowania tego zapisu wskazuje jednoznacznie, iż opisana

sytuacja ma miejsce w każdym przypadku wypowiedzenia umowy, bez względu na przyczynę wypowiedzenia. Dla skuteczności kwestionowanego zapisu nie ma zatem znaczenia czy przyczyna wypowiedzenia leży po stronie banku czy konsumenta, bez znaczenia pozostaje także która ze stron wypowiedziała umowę. W opinii powoda kwestionowane postanowienie daje pozwanemu niczym nieuzasadnione i nieskrępowane prawo blokowania konsumentom korzystania z należnych im uprawnień, nawet, jeśli ze swojej strony wypełniają zobowiązanie w sposób prawidłowy uiszczając w uzgodnionym terminie i wysokości raty kredytu oraz ponosząc inne wskazane w umowie opłaty. Zapis nakładający na konsumentów obowiązek niezwłocznego zwrotu karty głównej wraz z kartami dodatkowymi lub zniszczenia ich w sposób uniemożliwiający dalsze ich używanie, a także zakaz zwiększania zadłużenia wobec banku z tytułu umowy w okresie jej wypowiedzenia należy uznać nie tylko za sprzeczny z istotą instytucji wypowiedzenia, ale także za kształtujący prawa i obowiązki konsumentów w sposób naruszający dobre obyczaje i rażąco naruszający ich interesy. W ocenie Prezesa UOKiK klauzule powodujące, że de facto umowa nie może być wykonywana z chwilą jej wypowiedzenia należy uznać za abuzywne w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., gdyż w sposób szczególnie rażący godzą one w interesy konsumentów, pozbawionych możliwości korzystania z produktu jeszcze w okresie obowiązywania umowy.

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości.

Pozwany podał, iż wbrew twierdzeniom zawartym w pozwie wyeliminował możliwość wypowiedzenia umowy kredytu z powodów swobodnie określonych przez Bank. Możliwość taka została wykluczona poprzez ograniczenie przypadków wypowiedzenia umowy wyłącznie do sytuacji wskazanych w bezwzględnie obowiązujących przepisach prawa. Bank podzielił stanowisko Prezesa UOKiK w zakresie tego, iż ustawodawca wprowadzając w art. 4 ustawy z dnia 12 września 2002 r. o elektronicznych instrumentach płatniczych ograniczenie możliwości wypowiedzania umów przez wydawcę kart tylko do ważnych powodów określonych w umowie miał na celu wyeliminowanie praktyk polegających na wypowiedzaniu umów z powodów nieznanymi wcześniej konsumentom i ustalanych dyskrecyjnie przez banki. Dlatego też Bank tworząc wzór Umowy o Kartę Kredytową (...) zdecydował się, by ważnymi powodami wypowiedzenia umowy o kartę kredytową przez Bank były wyłącznie przyczyny przewidziane przez powszechnie obowiązujące przepisy prawa, nie zaś określone swobodnie przez Bank. Katalog takich przyczyn jest katalogiem zamkniętym, ponieważ w każdej chwili można ustalić pełną listę przepisów uprawniających Bank do wypowiedzenia umowy kredytowej. W ocenie pozwanego wskazanie przykładowych, określonych w bezwzględnie obowiązujących przepisach prawa, powodów wypowiedzenia, które ma na celu jak najpełniejsze poinformowanie konsumentów o sytuacjach mogących stanowić przesłankę wypowiedzenia ich umowy kredytowej nie daje Bankowi prawa do swobodnego określenia innych niż wymienione przypadków uprawnionego wypowiedzenia umowy. Nie wskazuje również na wolę takiej modyfikacji stosunku umownego, który wyłączałby możliwość powołania się na przesłankę wypowiedzenia umowy określoną bezwzględnie obowiązującym przepisem prawa.

Zastosowana redakcja postanowienia, poprzez użycie sformułowania „w szczególności”, ma na celu wskazanie konsumentowi, że nie są to wszystkie przesłanki uprawniające kontrahenta do wypowiedzenia umowy. System prawny podlega ciągłym zmianom i mogą zostać wprowadzone dodatkowe przesłanki wypowiedzenia umowy, wynikające np. z zaostżenia obowiązków badania zdolności kredytowej czy też z sytuacji majątkowej klienta.

W ocenie pozwanego zobowiązanie użytkownika karty kredytowej do zaprzestania jej używania w okresie wypowiedzenia umowy jest uzasadnione specyfiką działania tego elektronicznego instrumentu płatniczego. Bank dąży do unikania sytuacji spornych, w których może dojść do skierowania do rozliczenia operacji dokonanych przed rozwiązaniem umowy już po zamknięciu rachunku rozliczeniowego karty. Okoliczność taka doprowadza bowiem do stanu niepewności po stronie konsumenta w sytuacji dochodzenia zapłaty kwot z tytułu wcześniej nieujawnionych operacji, pomimo rozwiązania umowy oraz wbrew wcześniej wskazanym przez Bank kwotom należności z tytułu zadłużenia.

Według pozwanego brak jest podstaw do twierdzenia, że nałożenie na konsumenta obowiązku powstrzymania się z korzystania z użytkowania karty kredytowej w okresie wypowiedzenia rażąco narusza jego interes. Bez znaczenia dla

tej oceny jest to, z czyjej inicjatywy doszło do wypowiedzenia umowy. Jeśli bowiem sytuacja taka jest wynikiem decyzji Banku, będzie ona zawsze pochodną realizacji uprawnienia wynikającego z bezwzględnie obowiązujących przepisów.

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwany (...)S.A. z siedzibą w W. jest bankiem w rozumieniu przepisów Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 655 ze zm.) i prowadzi działalność bankową określoną w w/w ustawie.

W stosunkach z konsumentami pozwany posługuje się wzorcami umownymi o nazwie „Umowa o Kartę Kredytową (...)” i „Regulamin Kart Kredytowych (...) w Warszawie S.A.”

§ 15 ust. 2 „Umowy o Kartę Kredytową (...)” zawiera zakwestionowane przez powoda postanowienie o następującej treści: „Bankowi przysługuje prawo do wypowiedzenia Umowy (...) w przypadkach określonych w bezwzględnie obowiązujących przepisach prawa, w szczególności w razie: a) (...) b) naruszenia przez Klienta istotnych postanowień umowy (...)”.

§ 20 ust. 4 „Regulaminu Kart Kredytowych (...)w Warszawie S.A.” zawiera zakwestionowane przez powoda postanowienie o treści: „ W przypadku wypowiedzenia Umowy Klient nie może zwiększać swojego Zadłużenia wobec Banku z tytułu Umowy, niezwłocznie zwraca Kartę Główną wraz z Kartami Dodatkowymi lub niszczy w sposób uniemożliwiający dalsze ich używanie (...)”.

(dowód: „Umowa o Kartę Kredytową (...)” k. 13; „Regulaminu Kart Kredytowych (...)w Warszawie S.A.” k. 15 – 17; okoliczności przyznane)

Sąd Okręgowy w Warszawie- Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje:

W niniejszej sprawie należało najpierw rozważyć, czy argument podniesiony przez stronę pozwaną o zgodności zaskarżonych klauzul z dyrektywą 2007/64/WE Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej z dnia 13 listopada 2007 r. (w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego zmieniająca dyrektywy 97/7/WE, 2002/65/WE, 2005/60/WE i 2006/48/WE i uchylająca dyrektywę 97/5/WE), oraz z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającą dyrektywę Rady 87/102/EWG – jest zasadny. Jednocześnie należało ocenić, czy zaskarżone klauzule w świetle odpowiednich przepisów wymienionych dyrektyw – oraz będących wynikiem ich implementacji przepisów prawa polskiego – nie są nieważne z mocy prawa (art. 58 kc) jako sprzeczne z tymi regulacjami.

1. Klauzula zawarta w § 15 ust. 2 „Umowy o Kartę Kredytową (...)”

Przepis art. 45 ust. 3 dyrektywy 2007/64/WE Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej z dnia 13 listopada 2007 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego zmieniająca dyrektywy 97/7/WE, 2002/65/WE, 2005/60/WE i 2006/48/WE i uchylająca dyrektywę 97/5/WE, jak również będąca wynikiem implementacji tej dyrektywy – ustawa z 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych w jej art. 35 ust. 2, stanowią, że możliwość wypowiedzenia przez dostawcę usług umowy z okresem wypowiedzenia wynoszącym co najmniej 2 miesiące, bez konieczności istnienia przyczyn wypowiedzenia, zarezerwowana jest tylko dla umów zawartych na czas nieokreślony. Tymczasem wzorzec umowy „Umowa o Kartę Kredytową (...)”, w którym zawarta jest pierwsza z zaskarżonych klauzul, w § 2 ust. 1 stanowi, że umowa zawarta jest na okres 12 miesięcy. Wprawdzie w dalszej części cytowanego paragrafu stanowi się, że umowa automatycznie ulega przedłużeniu na kolejne okresy 12 miesięcy w przypadku, gdy klient banku nie złoży określonego oświadczenia – lecz w orzecznictwie tut. Sądu podobne zastrzeżenie uznane zostało za niedozwolone postanowienie umowne w rozumieniu art. 385⁽¹⁾ § 1 kc. Oznacza to, że zastrzeżenie to nie wywołuje skutku prawnego (wobec konsumenta). Dlatego wskazane zastrzeżenie nie powoduje w konsekwencji, że w rzeczywistości omawiana umowa (wzorzec) dotyczy stosunku prawnego na czas nieokreślony. Jest to więc umowa zawarta na czas określony i z tego względu wskazane przez pozwanego przepisy nie mają zastosowania.

Podobnie, przytoczone przez pozwaną przepisy art. 13 ust. 1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz będący skutkiem jej implementacji art. 42 ust. 2 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. Nr 126, poz. 715 ze zm.), dotyczą umowy o kredyt odnawialny, nie mogą więc być wprost zastosowane do wzorca „Umowa o Kartę Kredytową (...)”, którego przedmiotem regulacji jest wydanie klientowi instrumentu płatniczego (karty) uprawniającej do dokonywania transakcji w ramach limitu kredytu. Kredyt odnawialny jest nieodłącznie związany z rachunkiem oszczędnościowo-rozliczeniowym i jest traktowany przez banki jako usługa dodatkowa wchodząca w skład standardowego pakietu usług oferowanych każdemu posiadaczowi (...). Natomiast umowa o kartę kredytową – jaką jest umowa o Kartę Kredytową (...) (wzorzec w sprawie) – nie musi zawsze dotyczyć korzystania z kredytu odnawialnego. Dlatego i z tego powodu przytoczone przez pełnomocnika pozwanego przepisy dyrektywy (art. 13 ust. 1) oraz ustawy o kredycie konsumenckim (art. 42 ust. 2 ustawy) nie mogą stanowić kryterium oceny klauzuli z § 15 ust. 2 umowy o Kartę Kredytową (...).

Wprawdzie pełnomocnik pozwanego podaje wspomniane wyżej przepisy prawa jako argument na rzecz tezy, że pozwany Bank poszedł dalej niż omawiane normy prawne, tj. ograniczył swoje prawo do wypowiedzenia (co jest korzystne dla konsumenta) w stosunku do znacznie swobodniejszego prawa wynikającego z przytoczonych regulacji. Argumenty te, wobec stwierdzenia, iż nie są to przepisy mające zastosowanie w sprawie, są nieaktualne, jednocześnie jednak istotne znaczenie - z innego powodu - zachowuje konkluzja Sądu, iż wskazane przez pozwanego akty prawne nie mają zastosowania.

Jest to bowiem istotne o tyle, że gdyby powyższe regulacje miały zastosowanie, to jako przepisy bezwzględnie obowiązujące obowiązywałyby Sąd do przeprowadzenia oceny, czy zaskarżona klauzula nie jest z nimi sprzeczna (art. 58 kc), gdyż w razie stwierdzenia takiej sprzeczności, powództwo musiałoby być oddalone. Sąd nie może bowiem oceniać klauzuli w świetle jej zgodności bądź nie z dobrymi obyczajami (art. 385 kc), jeżeli klauzula ta z mocy prawa jest nieważna. Będąc nieważną, nie może kształtować praw i obowiązków (art. 385¹ kc), dlatego ocena jej w świetle art. 385¹ jest już wtedy zbędna (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13 stycznia 2011 r. sygn. III CZP 119/10, której stanowisko zostało następnie podtrzymane w wyroku SN z dnia 20 stycznia 2011 r. sygn. I CSK 218/10).

Możliwość sprzeczności zaskarżonej klauzuli z wymienionymi przepisami należało rozważyć z tego względu, że regulacje te zastrzegają minimalny dwumiesięczny termin wypowiedzenia umowy przez dostawcę usług płatniczych/kredytodawcę. Natomiast klauzula zawarta w § 15 ust. 2 wzorca przewiduje jedynie 30-dniowy okres wypowiedzenia, co jest mniej korzystne dla klienta Banku i niezgodne z przepisami powołanych dyrektyw i ustaw. W razie stwierdzenia, iż przepisy te mają zastosowanie do niniejszej sprawy, zaskarżona klauzula – jako sprzeczna z nimi – byłaby nieważna.

Stwierdzenie, dokonane przez Sąd wyżej, iż przedmiotowa klauzula nie jest sprzeczna z bezwzględnie obowiązującymi przepisami dyrektywy i ustawy (gdyż przepisy te nie mają do konkretnego wzorca zastosowania), i tym samym – że nie zachodzi jej nieważność – powoduje, że można przejść do jej oceny w świetle art. 385¹ § 1 kc, to jest do zbadania, czy kształtuje ona prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy.

Za spełnione uznać należy przesłanki braku indywidualnych uzgodnień postanowienia- konsumenci nie mieli bowiem wpływu na jego treść oraz okoliczność, że nie dotyczą one głównych świadczeń stron (nie dotyczą essentialia negotii umowy).

Sprzeczność z dobrymi obyczajami przejawia się w działaniach, które zmierzają do dezinformacji lub wywołania błędnego mniemania konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności, ukształtowania stosunku zobowiązaniowego, niezgodnie z zasadą równorzędności stron (tak W. Popiołek Komentarz KC t.I 2005).

Rażące naruszenie interesów konsumenta zachodzi wówczas, gdy w sposób znaczący zostaną naruszone jego interesy ekonomiczne, ale również zostanie spowodowany jego dyskomfort, wynikający z naruszenia jego prywatności,

doznania zawodu, niedogodności organizacyjnych, straty czasu, wprowadzenie w błąd i.t.p., czyli dojdzie do istotnej i nieusprawiedliwionej dysproporcji praw i obowiązków na niekorzyść konsumenta.

W przypadku przedmiotowej klauzuli, użycie w niej określenia : „w szczególności” powoduje, że katalog przypadków dających bankowi prawo do wypowiedzenia umowy nie jest zamknięty, co daje przedsiębiorcy prawo do dokonywania wiążącej interpretacji umowy. Odesłanie do bezwzględnie obowiązujących przepisów prawa nie zmienia tej sytuacji, gdyż ocena czy w danym przypadku zachodzi nieważność bezwzględna wymaga uwzględnienia wszystkich aktów prawnych składających się na system źródeł prawa powszechnie obowiązującego t.j. Konstytucji, ustaw, ratyfikowanych umów międzynarodowych, rozporządzeń wydawanych przez organy wskazane w Konstytucji na podstawie upoważnienia zawartego w ustawie i w celu jej wykonania, aktów prawa miejscowego oraz niektórych aktów prawa unijnego (szczególnie rozporządzeń). Niekiedy sankcja nieważności wynika wprost z ustawy, ale zdarza się, że określony zakaz lub nakaz może wynikać np. z interpretacji określonego zespołu przepisów. Niekiedy sprzeczność czynności prawnej z ustawą występuje wtedy, gdy czynność prawna nie zawiera treści nakazanych przez normę prawną. Ponadto ocena sprzeczności winna być dokonana wg stanu prawnego obowiązującego w chwili dokonania czynności prawnej. Wymienione okoliczności powodują, że nie można mówić o zamkniętym i jednoznacznym katalogu przypadków określonych w bezwzględnie obowiązujących przepisach prawa. Treść klauzuli, z tego więc względu, jest niejednoznaczna i zbyt ogólna.

Zdaniem Sądu klauzula ta budzi również zastrzeżenia ze względu na odwołanie się do „naruszenia przez Klienta istotnych postanowień umowy”. Nawet jeśli przyjąć stanowisko pozwanego, że uzależnienie możliwości wypowiedzenia umowy przez Bank od „naruszenia postanowień umowy” przez konsumenta jest zgodne z treścią art. 75 ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe („niedotrzymanie warunków udzielenia kredytu”), to zastrzeżenia budzi zawężenie przez twórcę wzorca owej przesłanki wypowiedzenia przez użycie słowa „istotnych” w odniesieniu do naruszanych postanowień umowy. Takie zawężenie, które normalnie wydawałoby się korzystne dla konsumenta, wprowadza nieostry termin jako przesłankę wypowiedzenia umowy przez Bank i tym samym powoduje dezorientację konsumenta co do tego, które z dokonanych przez niego ewentualnie naruszeń upoważnią Bank do rozwiązania umowy, a które już nie. Podsumowując, poprzez takie sformułowanie treści klauzuli, przedsiębiorca doprowadził do zachwiania równowagi stosunku zobowiązaniowego na niekorzyść konsumenta. Przyznał sobie prawo do dokonywania wiążącej interpretacji umowy, co jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta. Z tych względów na mocy art. 385¹ k.c. w zw. z art. 385³ pkt 9 k.c. uznano przedmiotową klauzulę za niedozwolone postanowienie umowne i zakazano jej wykorzystywania w umowach zawieranych z konsumentami.

2. Klauzula zawarta w § 20 ust. 4 „Regulaminu Kart Kredytowych (...)w Warszawie S.A.”

Analiza drugiej z zaskarżonych klauzul o treści: „W przypadku wypowiedzenia Umowy Klient nie może zwiększać swojego Zadłużenia wobec Banku z tytułu Umowy, niezwłocznie zwraca Kartę Główną wraz z Kartami Dodatkowymi lub niszczy w sposób uniemożliwiający dalsze ich używanie (...)”, pod względem jej zgodności z przepisami dyrektyw oraz przepisami polskich ustaw – ustawy o usługach płatniczych i ustawy o kredycie konsumenckim – wskazuje, że nie można stwierdzić niezgodności tej klauzuli z wymienionymi przepisami. Przepisy te bowiem nie dotyczą wprost materii uregulowanej przez zaskarżoną klauzulę. Postanowienie umowne zaskarżone przez powoda stanowi o nakazie skierowanym do konsumenta (klienta Banku), by w przypadku wypowiedzenia umowy nie zwiększał swojego zadłużenia, niezwłocznie zwrócił kartę główną z kartami dodatkowymi, lub je zniszczył. Tymczasem przepisy dyrektywy 2007/64/WE Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej z dnia 13 listopada 2007 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego, jak również odpowiednie implementowane przepisy art. 41 ust. 2 – 4 ustawy o usługach płatniczych, stanowią o blokowaniu instrumentu płatniczego przez dostawcę usług płatniczych. Zgodnie z art. 55 dyrektywy 2007/64/WE zatytułowanym „Limity wykorzystania instrumentu płatniczego”, „jeżeli zostało to uzgodnione w umowie ramowej, dostawca usług płatniczych może zastrzec sobie prawo blokowania instrumentu płatniczego z obiektywnie uzasadnionych względów związanych z bezpieczeństwem instrumentu płatniczego, w związku z podejrzeniem nieuprawnionego użycia instrumentu płatniczego lub jego użycia w nieuczciwych zamiarach, lub, w przypadku instrumentu płatniczego z linią kredytową, z powodu znacznego

zwiększenia ryzyka, że płatnik może nie być w stanie spłacić zaciągniętych zobowiązań” (ust. 2). Podobnie kwestia jest uregulowana w art. 41 ustawy o usługach płatniczych. Jest to więc inny sposób pozbawienia klienta Banku prawa korzystania z karty, niż ten uregulowany w zaskarżonym postanowieniu: w przytoczonych przepisach chodzi o blokowanie instrumentu mocą jednostronnej decyzji Banku, przez techniczne uniemożliwienie korzystania z tego instrumentu; zaskarżona klauzula zakazuje klientowi korzystania z instrumentu, lecz nie przewiduje blokowania tego instrumentu. Są to więc inne stany faktyczne, dlatego ocena, czy analizowana klauzula sprzeczna jest z powołanymi przepisami, nie wchodzi w rachubę, gdyż sprzeczność taka nie zachodzi z powodu odmiennie sformułowanych hipotez tych norm. Natomiast powołany przez pozwanego art. 13 ust. 2 dyrektywy 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki, zgodnie z którym „jeśli umowa o kredyt tak stanowi, kredytodawca może z obiektywnie uzasadnionych przyczyn wypowiedzieć konsumentowi prawo do dokonywania wypłat na podstawie umowy o kredyt odnawialny. Kredytodawca informuje konsumenta o takim wypowiedzeniu i o jego przyczynach w formie papierowej lub na innym trwałym nośniku, jeżeli istnieje taka możliwość, zanim stanie się ono skuteczne, a najpóźniej natychmiast po tym fakcie, chyba że udzielenie takiej informacji jest zabronione na mocy innych przepisów wspólnotowych lub sprzeczne z celami porządku publicznego lub bezpieczeństwa publicznego” – nie może mieć tu zastosowania, po pierwsze ze względu na wskazaną wcześniej rozbieżność między zakresami pojęć „umowa o korzystanie z karty” a „umowa o kredyt odnawialny”, następnie – ze względu na to, że czym innym jest prawo kredytodawcy do wypowiedzenia konsumentowi prawa do dokonywania wypłat, a czym innym zastrzeżony w umowie (we wzorcu) zakaz dokonywania wypłat, który zaczyna obowiązywać automatycznie w chwili wypowiedzenia umowy przez Bank bądź przez klienta. Odmienny zakres hipotez tych uregulowań powoduje, że także zbędna jest ocena zgodności bądź niezgodności drugiej klauzuli z przytoczonym przepisem dyrektywy.

Oceniwszy, że powództwo nie może ulec oddaleniu na tej podstawie, że zaskarżone klauzule są nieważne z mocy prawa (58 kc) – gdyż z powodu niestwierdzenia tożsamości regulowanych stanów faktycznych nieważność taka nie zachodzi – należy przejść do oceny przedmiotowych postanowień w świetle art. 385¹ § 1 kc. W niniejszym przypadku postanowienie nie było indywidualnie negocjowane, nie dotyczy również głównych świadczeń stron. Zdaniem Sądu postanowienie to jest sformułowane zbyt ogólnie i powoduje zakaz korzystania przez klienta z karty w każdym wypadku wypowiedzenia umowy, niezależnie od przyczyn z jakich do wypowiedzenia doszło. Obejmuje również sytuację, gdy do wypowiedzenia doszło w winy banku, gdyż brak jest rozróżnienia z uwagi na to kto wypowiedzenia dokonał. Wypowiedzenie nie powoduje natychmiastowego rozwiązania umowy, obowiązuje ona jeszcze przez określony okres czasu, kiedy strony są obowiązane do świadczenia tego, do czego zobowiązały się w umowie. Przedmiotowe postanowienie powoduje, że konsument jest obowiązany nadal spełniać swoje zobowiązanie, zaś bank już nie. Jest to naruszenie zasady ekwiwalentności świadczeń, prowadzące do pokrzywdzenia konsumenta, co jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta. Są to interesy o charakterze ekonomicznym, ale także spowodowanie trudności organizacyjnych, rozczarowania, w sytuacji, gdy konsument przekonany, że może jeszcze korzystać z karty (gdyż umowa obowiązuje) będzie musiał się od tego powstrzymać, zwrócić kartę lub ją zniszczyć. Z powyższych względów sąd orzekł jak w wyroku na mocy art. 385¹ k.c. w zw. z art. 385³ k.c.

Na marginesie zauważyć należy, że Sąd nie odniósł się w uzasadnieniu do przytoczonych przez powoda, jak i następnie przez pozwanego, przepisów ustawy z dnia 12 września 2002 r. o elektronicznych instrumentach płatniczych, gdyż z dniem 24 października 2011 r. przepisy te przestały obowiązywać, uchylone przez ustawę z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych.

Zgodnie z treścią przepisu art. 26 ust. 1 pkt 6 w zw. z art. 113 ust. 1 oraz 96 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 167 poz. 1398) rozstrzygnięto o obciążeniu pozwanego obowiązkiem uiszczenia opłaty sądowej.

Rozstrzygnięcie dotyczące kosztów zastępstwa procesowego oparto na mocy art. 98 § 1 i 3 k.p.c w zw. z § 14 ust. 3 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych

oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.).

Publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym zarządzono na podstawie art.479⁴⁴ k.p.c.